

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse ennekõike töökeskkonna andmekogule esitatavaid nõudeid ja uuendatakse töökeskkonna andmekogu põhimäärust tööelu infosüsteemi (edaspidi TeIS) edasiseks arendamiseks (andmekogu sisaldab TeIS-is töödeldavaid andmeid¹). Eelnõu ja põhimääruse muudatustega **laiendatakse, uuendatakse ja täpsustatakse andmekogu eesmärki, andmekogusse kantavate andmete loetelu ja andmete säilitustähtaegu**. Tööinspeksioon võtab TeIS-i kasutusele 2020. aastal.² Uuenduste tulemusel on tegemist Tööinspeksiooni tööohutuse tagamist puudutava peamise infosüsteemiga, mis võimaldab asutusel oma põhiülesandeid täita, sealhulgas teostada järelevalvet ja nõustada töösuhete osapooli. TeIS sisaldab planeeritult ka töökeskkonna iseteenindust, mille kaudu saavad ettevõtjad³ iseteeninduse valmimisel Tööinspeksiooniga suhelda ja kasutada töövahendeid, mis aitavad parandada ettevõtte töökeskkonda.

Käesoleva eelnõu eesmärk on TeIS-i kui terviku kasutuselevõtt, et vähendada ettevõtjate ja riigi halduskoormust. Infosüsteem tagab teabe kättesaadavuse, hõlbustab ettevõtjate suhtlust riigiga ning loob uusi teenuseid ettevõtjatele, võimaldades igal osapoolel tagada tööohutus senisest tõhusamalt.

Töökeskkonna iseteeninduses luuakse tööandjale **abivahend töökeskkonna riskide hindamiseks**⁴. Eelnõu suunab tööandjaid töökeskkonna riske hindama TeIS-is oleva töövahendi abil. Riskide hindamise töövahendi loomine aitab suurendada ettevõtete teadlikkust töökeskkonna ja sellega seotud ohtude kohta, võimaldab anda ettevõttele vajalikku abi, otsustustuge ja tagasisidet töökeskkonna parandamisel ning motiveerib ettevõtteid looma ohutuid ja tervislikke töötingimusi. Andmekogu üks eesmärke on suurendada oluliselt tööandjate võimekust töökeskkonna riskide hindamisel ja tõhustada Tööinspeksiooni nõustamis- ja järelevalvetoiminguid töökeskkonna riskide kontrollimisel. Eelnõu kohustab seetõttu tööandjaid koostama töökeskkonna riskide hinnangu TeIS-is või laadima ettevõtte riskianalüüs TeIS-i üles. Kui tööandjal vastavad võimalused puuduvad, on tal võimalik edastada riskianalüüs toimingute tegemiseks Tööinspeksioonile. Kehtivas õiguses on tööandjal võimalik riskianalüüs koostada ohutu tööelu andmekogus. Ohutu tööelu andmekogus sisalduva riskianalüüsiga ei ole täidetud eelnõu kohane kohustus edastada riskianalüüs TeIS-i. TeIS-i vastava arenduse valmimisel suletakse ohutu tööelu andmekogu. TeIS-i valmimisest arvates on tööandjatel kuue kuu jooksul võimalik ohutu tööelu andmekogus koostatud riskianalüüs alla laadida ja edastada see Tööinspeksioonile.

---

¹ Töötervishoiu ja tööohutuse seadus kasutab mõistet töökeskkonna andmekogu mõistet, samas sisaldab see andmekogu endas nii Tööinspeksiooni uut loodavat TeIS-i kui ka uue süsteemi kõrval mõnda aega kasutusse jäävat Tööinspeksiooni vanemat infosüsteemi. Üleminek toimub järk-järgult vastavalt arenduste valmimisele, nii tagatakse sujuv ja takistusteta edasilikumine. Süsteemide andmekoosseisud on ette nähtud töökeskkonna andmekogu põhimääruses. Seaduse tasandil kasutatakse seetõttu töökeskkonna andmekogu ühisenimetajana, eristamata uut või vana infosüsteemi, kuivõrd kattuvust süsteemides ei tekitata. Kõik eelnõust tulevad õiguslikud muudatused, mis puudutavad Töökeskkonna andmekogu, tehakse TeIS-i arendamiseks.

² TeIS ja selle juurde kuuluva iseteenindus (kehtiva õigusliku raamistiku piires) on kavandatud kasutusele võtta 2020. a II kvartali alguses. Tööelu infosüsteemi projektileht www.tooelu.ee/uus.

³ TeIS-i sihtrühmaks on kõik era- ja avaliku sektori ettevõtted, kus töötab vähemalt üks töötaja.

⁴ Abivahend töökeskkonna riskide hindamiseks on planeeritud valmima 2021. a II kvartalis.

Eelnõu muudatused toetavad ka TeIS-i arendusi, mis võimaldavad Tööinspektsioonil teostada **senisest sihitatumat ja efektiivsemat teavitamist ning järelevalvet**. Tööinspektsioonil tekib võimekus kasutada kontaktivaba ja osaliselt automatiseeritud järelevalvet. Järelevalve automatiseerimine võimaldab pakkuda ettevõtetele automaatseid meeldetuletusi koos tegevusjuhiste ja otsustustoega. Seejuures vähendab kontrolli- ja menetlustoimingute osaline automatiseerimine oluliselt kontrollimiseks kuluvad aega, võimaldades kontrolle paremini sihitada ja suurendada järelevalvega hõlmatud ettevõtete arvu. Ettevõtete töötervishoiu ja -ohutuse üldine tase kasvab tänu automaatkontrollile, meeldetuletustele, tegevusjuhistele ja otsustustoele.

Lisaks TeIS-i arendamiseks vajalikele muudatustele tehakse eelnõuga ka muudatusi, mis tagavad **ohutu töökeskkonna olukorras, kus ettevõttes töötavad samal ajal nii töötajad kui ka teenuseosutajad** (näiteks käsundus- või töövõtulepingu alusel töötavad isikud) **või kui töökeskkonnas tegutsevad üksnes teenuseosutajad**. Kehtivas õiguses on tööohutusega seotud kohustused üksnes füüsilisest isikust ettevõtjal.

Teenuseosutajal tekib kohustus teavitada tööandjaid oma tegevusega seotud ohtudest ja tagada, et nende tegevus ei ohusta töötajaid, kellega töötatakse samas töökeskkonnas. Tööandja peab teenuseosutajat, kes töötab koos tema töötajatega, teavitama töökohal esinevatest ohtudest ning päästetööde ja esmaabi korraldusest. Samuti tekib tööandjal kohustus uurida tööõnnetusi, mis on juhtunud teenuseosutajatega, kes töötavad tema töötajatega samas keskkonnas. Uuenduslikult **kohustab eelnõu omavahel infot vahetama ka kahte teenuseosutajat, kes peavad üksteist oma tegevusega seotud ohtudest teavitama ja tagama, et nende tegevus ei ohusta töötegijaid**.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi töö- ja pensionipoliitika osakonna töökeskkonna juht Seili Suder (seili.suder@sm.ee, 626 9191) ja sama osakonna nõunik Eneken Hiire (eneken.hiire@sm.ee, 626 9736). Eelnõu on valminud koostöös Tööinspektsiooni peadirektori asetäitja Meeli Miidla-Vanataluga (meeli.miidla-vanatalu@ti.ee, 626 9421) ja tööelu infosüsteemi projektijuht Rauno Piirsalu (rauno.piirsalu@ti.ee, 5623 0269).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ethel Bubõr (ethel.bubor@sm.ee, 626 9738) ning eelnõu mõjud on koostanud analüüsi ja statistikaosakonna analüütik Ester Rünkla (626 9177, ester.runkla@sm.ee).

Eelnõu on keeleteoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteoimetaja Virge Tammaru (virge.Tammaru@fin.ee, 626 9320).

1.3. Märkused

Eelnõu väljatöötamisele eelnes töötervishoiu ja tööohutuse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus⁵, mis esitati 13. jaanuaril 2020. a kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks ministeeriumidele ja teistele huvigruppidele. Väljatöötamiskavatsuse kohta esitatud märkustega kooskõlastustabel on seletuskirja lisa. Väljatöötamiskavatsuse kohta esitasid ettepanekuid ja kommentaare Eesti Tööandjate Keskkliit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, MTÜ Eesti Personalijuhtimise Ühing PARE, Eesti Haiglate Liit, Eesti Töötervishoiuarstide Selts, Teenistujate

---

⁵ Väljatöötamiskavatsus on kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/dd269519-88c9-4e09-9bfd-310f34eab45b>

Ametiliitude Keskorganisatsioon TALO, Terviseamet, Justiitsministeerium, Kaitseministeerium ja Siseministeerium.

Eelnõus on ka ettepanekud (eelnõu § 1 punktid 1, 3 ja 16), mis sisaldusid töölepingu seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuses⁶, mis esitati kooskõlastamiseks ministeeriumitele ja huvigruppidele 10. juulil 2018. a.

Eelnõuga muudetakse töötervishoiu ja tööohutuse seaduse 15. märtsil 2019. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 13.03.2019, 177).

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevuskavaga, kuid TeIS-i arendamisel juhendatakse Eesti infoühiskonna arengukava 2020⁷ tegevussuunast 5.3 „Nutikam riigivalitsemine“. TeIS panustab järgmistesse arengukava tegevustesse: 1) ühtlustatakse avalike teenuste kvaliteeti ja tõhustatakse koostööd avalikke teenuseid pakkuvate asutuste vahel; 2) muudetakse avalike teenuste kasutamine lihtsamaks ja mugavamaks, arvestades teenusteloomes enam kasutajate huve; 3) suurendatakse avalike teenuste osutamise mõju ja kuluefektiivsust. Muu hulgas muudetakse kogu asjaajamine avalikus sektoris ja avaliku sektoriga paberivabaks.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthälteenamus.

Eelnõu on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. Muudatused ei too kaasa olemasolevate andmete muutumist ega andmete töötlemise osalist või täielikku lõpetamist, kuid suureneb isikute ring, kelle andmeid tööõnnetuse korral töödeldakse (FIE asemel eelnõu kohaselt teenuse osutamise lepingu aluse töötavad füüsilised isikud). Andmekaitse alane mõjuhinnang on esitatud eelnõu mõjude all.

2. Seaduse eesmärk

Käesoleval eelnõul on ennekõike kolm eesmärki. Esimesed kaks eesmärki seonduvad TeIS-i arendamisega, ja kolmas eesmärk tuleneb vajadusest tagada kõigi tööd tegevate isikute tervise kaitse ja ohutus. Eelnõu eesmärgid 1 ja 2 on esitatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuses (2020), eesmärk 3 on esitatud töölepingu seaduse ja töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuses (2018). Alljärgnevalt on väljatöötamiskavatsustes esitatud eesmärgid lühidalt lahti kirjutatud.

Eesmärk 1: suurendada tööandjate teadlikkust ja suutlikkust töötervishoiu ja -ohutuse nõuete täitmisel ning võimaldada tööandjatel täita töötervishoiu ja -ohutuse nõudeid TeIS-i pakutavate töövahendite abil. Ettevõtetelt saadud tagasisidest lähtuvalt⁸ arendab Tööinspektsioon tööandjate abistamiseks uue kontseptsiooniga töökeskkonna iseteenindust TeIS-s. Iseteeninduskeskkonda on lähtuvalt ettevõtete soovidest kavas lisada ettevõtetele kehtivad nõuded,

⁶ Väljatöötamiskavatsus on kättesaadav: <http://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/021ab3f8-eaf9-4bc8-aeb4-77b3d904cdd4#FerDrMx7>

⁷ Arengukava on kättesaadav:

https://www.mkm.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/eesti_infouhiskonna_arengukava.pdf

⁸ Tööinspektsioon on alates 2019. a tutvustanud loodavat infosüsteemi ning uue töökeskkonna iseteeninduse visiooni ja plaane koostumisel ja infopäevadel asutustele, ettevõtetele, sotsiaalpartneritele ja teistele huvigruppidele. Arutelud eri osapooltega jätkuvad. Samuti valmis 2018. aastal TeIS-i kasutajate vajaduste analüüs, mille koostas AS PricewaterhouseCoopers Advisors. Kättesaadav:

https://ti.ee/fileadmin/user_upload/failid/dokumendid/Meedia_ja_statistika/Uuringud_ja_uelevaated/Tooelu_infosusteemi_kasutajavajaduste_analuus_v1.2.pdf

selged juhised nõuete täitmiseks ja sellised tehnilised lahendused, mille abil on ettevõtetel neid nõudeid (nt töökeskkonna riskianalüüs, töötajate juhendamine) lihtne täita. Teenuste loomine iseteeninduskeskkonnas aitab suurendada ettevõtete teadlikkust töökeskkonna ja sellega seotud ohtude kohta, võimaldab anda ettevõttele vajalikku otsustustuge ja tagasisidet ning ühtlasi motiveerib ettevõtteid looma ohutuid ja tervislikke töötingimusi.

Eesmärk 2: tõhusam ja sihitatum töökeskkonda ja töösuhteid puudutav nõustamine ning järelevalve TeIS-i arendamise kaudu. TeIS automatiseerib osaliselt Tööinspektsiooni teavitus-, kontrolli- ja menetlustoimingud, mis omakorda aitab suurendada teavituse ja järelevalvega hõlmatud ettevõtete osakaalu, suunab tööandjaid ohutusnõudeid täitma ning on abiks nõuete täitmisel. Tööinspektsioon hakkab läbi TeIS-i vahendusel pakkuma ettevõtetele personaliseeritud teavitusi koos meeldetuletuste, juhiste ja otsustustoega. Teavitustegevuse personaliseerimine lähtuvalt ettevõtte tegevusalast, suuruselt, töö ohtlikkusest ja töötajate ametitest võimaldab senisest efektiivsemat ennetust. TeIS-i arendustega on tulevikus planeeritud ettevõtetele luua automaatselt kalkuleeritav ja reaajas muutuv töökeskkonna olukorra riskihinne. Pidevalt kalkuleeritav riskihinnang võimaldab Tööinspektsioonil järelevalvet paremini sihitada ning annab ka ettevõtetele ülevaate nende töökeskkonna olukorrast. Tööinspektorid hakkaksid kohapealset kontrolli teostama eelkõige nendes ettevõtetes, kus risk on kõrge ja kohapealse kontrolli kasu ka kõige suurem. Riskihinnang on mõeldud kasutamiseks üksnes Tööinspektsioonile järelevalve tarbeks ning ettevõttele endale ja ettevõtte töötajate jaoks töökeskkonna paremaks muutmiseks, seda ei kuvata välistele isikutele.

Eesmärk 3: kõikide tööd tegevate isikute ohutus ja tervise kaitse on ühises töökeskkonnas tagatud. Eelnõu muudatused tulenevad vajadusest tagada ohutu töökeskkond ka olukorras, kus ettevõttes töötavad kõrvuti nii töötajad kui ka teenuseosutajad (nt käsundus- või töövõtulepingu alusel töötavad isikud).

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist – esimene sätestab töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (edaspidi TTOS) muudatused ja teine muudatuste jõustumise aja.

Eelnõu § 1 punktidega 1, 3 ja 16 tagatakse kõigi ühises töökeskkonnas töötavate isikute tervise kaitse ja ohutus. TTOS näeb ette õigused ja kohustused töösuhte osapooltele, mistõttu ei kaitse seadus teisi võlaõigusliku lepingu alusel tööd tegevaid isikuid ega reguleeri neile kohalduvaid nõudeid. Erandiks on TTOS § 1 lõike 3 punkt 4 (seaduse reguleerimisala), § 12 lõiked 7 ja 8 (ühises töökeskkonnas töötamine) ja § 24 lõige 2 (tegutsemine tööõnnetuse korral), mis näevad ette teatud kohustused füüsilisest isikust ettevõtjale. Eelnõu muudab nimetatud paragrahve, hõlmates nende reguleerimisalasse kõik teenuse osutamise lepingud, näiteks käsundus- ja töövõtulepingud (uue sõnastusega on endiselt hõlmatud ka füüsilisest isikust ettevõtjad, kuna nemadki osutavad teenust erinevate lepingute alusel).

Eelnõu laiendab seega tööohutusega seotud õiguste ja kohustuste ringi teenuse osutamise lepingu alusel töötavatele isikutele (**eelnõu § 1 punkt 1**). Muudatus on tingitud vajadusest tagada ohutu töökeskkond nii teenuseosutajatele kui töötajatele, kes töötavad nendega ühises töökeskkonnas. Kuna tööd tehakse väga erinevate võlaõiguslike lepingute alusel, ei ole põhjendatud seaduses eristada üksnes füüsilisest isikust ettevõtjat. Võlaõigusliku teenuse osutamise lepingu alusel töötamine on üha laiemalt kasutatav trend. EMTA andmetel töötas 2018. aastal kuus keskmiselt 40 110 isikut töövõtu-, käsundus- või muu võlaõigusliku lepingu alusel, mis moodustas 7,0% kõigist töötajatest. Võlaõigusliku lepinguga töötajate arv ja osakaal kõigist töötajatest on viimase kümne

aasta jooksul kahekordistunud. Kuigi kuus keskmiselt töötas võlaõigusliku lepingu alusel 40 110 isikut, on aastas kokku märkimisväärselt enam isikuid, kes ühel või teisel kuul on saanud võlaõigusliku lepingu alusel väljamakseid. Unikaalseid isikuid, kes vähemalt ühel kuul aastas võlaõigusliku lepingu alusel väljamakseid on saanud, oli 2018. aastal 115 729. Kokku töötas 2018. aastal vähemalt ühel kuul võlaõigusliku lepingu alusel 17% kõigist töötajatest.

Eelnõuga muudetakse TTOS § 12 täies ulatuses (eelnõu § 1 punkt 3), et panna kokku sätted, mis reguleerivad mitme tööandja töötajate või teenuseosutaja töötamist ühes töökeskkonnas.

Uuenduslikult asendab eelnõu füüsilisest isikust ettevõtja mõiste teenuseosutajaga (eelnõuga uuendatud TTOS § 12 lõiked 4, 6 ja 8) ning kohustab kahte teenuseosutajat teavitama üksteist oma tegevusega seotud ohtudest teavitama ja tagama, et nende tegevus ei ohusta töötajaid (eelnõus uuendatud TTOS § 12 lõige 9).

Teenuse osutamise lepingu alusel töötav isik võib töötada koos teiste töötajatega ettevõtte territooriumil või tööruumis. Tal ei ole tööandjat, on vaid töö tellija, kellel puudub kohustus järgida tööohutuse nõudeid. Reeglina peab seega töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamise lepingu raames teenust osutav füüsiline isik enda ohutuse eest ise vastutama. Teenuseosutajale, kes tegutseb töökohal koos töölepinguliste töötajatega, ei ole seega tagatud ohutu töökeskkond. Kehtiva õiguse järgi ei tule teda teavitada selle ettevõtte tegevusega seotud ohtudest ja nendest hoidumise abinõudest, kelle töökeskkonnas ta töötab. Ühisel töökohal töötav ja ohutusnõuetest mitteteadlik töötaja võib omakorda seada töökeskkonnas ohtu nii enda kui teiste isikute elu ja tervise. **Eelnõu näeb seetõttu ette, et kui teenust osutav füüsiline isik töötab töökohal koos teise ettevõtja töötajatega, siis peab nende tööandja teda teavitama töökohal esinevatest ohtudest teavitama ja juhendama, kuidas neist hoiduda. Samuti tuleb teenuse osutamise lepingu alusel töötavale isikule teha teatavaks päästetööde ja esmaabi korraldus (eelnõu § 1 punkt 3, eelnõuga uuendatud TTOS § 12 lõige 6).**

Kehtivas õiguses puudub teenuseosutajal kohustus teavitada tööd korraldavat tellijat ka oma tegevusega seotud ohtudest. **Eelnõu kohustab teenuseosutajat teavitama töid korraldavat isikut või tema puudumise korral tööandjaid oma tegevusega seotud ohtudest ja tagama, et tema tegevus ei ohusta töötajaid.** Töid korraldav isik või tööandja saab seejärel võtta vajaduse korral kasutusele abinõud töötajate ohutuse kaitseks (nt ohutusmärgistus, teavitus jms) (eelnõu § 1 punkt 3, eelnõuga uuendatud TTOS § 12 lõige 8).

Uue nõudena kohustab eelnõu kahte teenuseosutajat teavitama üksteist oma tegevusega seotud ohtudest ja tagama töötajate ohutuse juhul, kui tööd tehakse ühes töökeskkonnas (eelnõu § 1 punkt 3, eelnõuga uuendatud TTOS § 12 lõige 9). Muudatuse eesmärk on tagada minimaalne kaitse töökeskkonnas, kus ei viibi töötajaid, kuid tegutsevad koos mitu teenuseosutajat.

Ülejäänud § 12 lõigetes tehakse tehnilisi parandusi, muudetakse selguse ja arusaadavuse huvides lõigete järjestust ning täpsustatakse lõigete sõnastust. Selgitamaks § 12 uuel kujul, on esitatud sisuliste ja tehniliste muudatuste kohta alljärgnev tabel.

Paragrahvi 12 muudatused võrreldes kehtiva õigusega

Eelnõus TTOS § 12 lõige 1	Kehtivas õiguses samuti § 12 lõige 1. Lõike sisu ei muutu.
Eelnõus TTOS § 12 lõige 2	Kehtivas õiguses samuti § 12 lõige 2. Lõike sisu ei muutu.
Eelnõus TTOS § 12 lõige 3	Kehtivas õiguses § 12 lõige 5. Paragrahvi lõigete järjestust muudetakse täies ulatuses, et panna kokku sätted, mis reguleerivad mitme tööandja töötajate töö tegemist ühes töökeskkonnas või

	koos teenuse osutamise lepingu alusel töötava isikuga. Paragrahvi algusesse jäävad üldisemad kohustused, sealhulgas tööandja ja töötaja koostöökohustus. Lõike sõnastust lihtsustatakse ja uuendatakse. Lõike sisu ei muutu.
Eelnõus TTOS § 12 lõige 4	Kehtivas õiguses § 12 lõige 7. Füüsilisest isikust ettevõtja asendatakse teenuseosutajaga.
Eelnõus TTOS § 12 lõige 5	Kokku on pandud kehtiva õiguse § 12 lõiked 3, 4 ja 6. Lõigete sisu ei muutu, kuid oluliselt paraneb lõigetest arusaamine.
Eelnõus TTOS § 12 lõige 6	Kehtivas õiguses § 12 lõike 8 lause 2. Füüsilisest isikust ettevõtja asendatakse teenuseosutajaga.
Eelnõus TTOS § 12 lõige 7	Kehtivas õiguses § 12 lõiked 3 ja 3 ¹ . Selguse huvides muudetakse lõigete järjestust ja sõnastust.
Eelnõus TTOS § 12 lõige 8	Kehtivas õiguses § 12 lõige 8. Füüsilisest isikust ettevõtja asendatakse teenuseosutajaga.
Eelnõus TTOS § 12 lõige 9	Uus nõue, mis kehtivas õiguses puudub.

Tööandjal või töid korraldaval isikul ei ole kehtiva õiguse kohaselt kohustusi, kui teenuseosutajaga juhtub õnnetus. Eelnõu kohustab neid õnnetusjuhtumi korral tegutsema. Eelnõu § 1 punkti 16 järgi **peab töid korraldaval isikul või tema puudumise korral tööandja läbi viima tööõnnetusega seotud toimingud**, kui teenuseosutajal juhtub õnnetus töökohal, kus töötavad koos teenuseosutaja ja töötajad. Töid korraldaval isikul/tööandjal lasub tööõnnetuse uurimise ja registreerimise kohustus ja vajadusel ka teavituskohustus. Ta peab teavitama Tööinspektsiooni ajutise töövõimetusega, raske kehavigastuse või surmaga lõppenud tööõnnetusest ning politseid surmaga lõppenud tööõnnetusest.

Eelnõu § 1 punktidega 2, 4, 5, 8, 9, 13, 15 ja 18 täpsustatakse riskianalüüsi tegemisega seonduvaid kohustusi ning parandatakse muudatustest lähtuvalt viiteid.

Kõige olulisem sisuline muudatus on tehtud **eelnõu § 1 punktiga 8**. TTOS-i lisatakse uus § 13⁴, mis koondab edaspidi riskianalüüsiga seonduvad õigused ja kohustused. Praegu on riskianalüüsiga seonduvad kohustused sätestatud § 13 (tööandja kohustused ja õigused) lõike 1 eri punktides: punkt 3 (riskianalüüsi definitsioon, vormistamine ja säilitamine), punkt 4 (tegevuskava koostamine), punkt 5 (uue riskianalüüsi koostamine) ja punkt 6 (töötajate ja nende esindajate teavitamine riskianalüüsist). Eelnõu teeb nii sisulisi kui tehnilisi täpsustusi riskide hindamiseks, mistõttu leiti eelnõu koostamisel, et kõik riskianalüüsiga seonduvad peaks selguse ja üheselt loetavuse huvides sisalduma ühes paragrahvis. Vastavalt on seaduses eraldi sätestatud näiteks ka tervisekontroll (§ 13¹), esmaabi (§ 13²) ning juhendamine ja väljaõpe (§ 13³). Uue paragrahvi loomisega toob eelnõu selgelt esile riskianalüüsi kui tööandja ühe peamise tööohutusala kohustuse. Uue paragrahvi loomine on ka oluliselt õigusselgem kui mitme punkti eraldiseisev muutmine, täiendamine ja lisamine seaduse §-is 13.

Eelnõuga loodava TTOS § 13⁴ lõiked 1–5 on sisuliselt kehtiva õiguse § 13 lõike 1 punktid 3–5 ja 6. Kehtivat sõnastust on uuendatud ja täpsustatud. Olulisimad muudatused on järgmised:

- Tuuakse selgelt välja, et **tegevuskava on osa riskianalüüsist**, mitte eraldiseisev tegevus (lõige 2). Riskianalüüs peab lisaks ohtude tuvastamisele sisaldama ka abinõusid nende ohtude maandamiseks. Tegemist ei ole kahe eraldiseisva protsessiga. Tööandjad võivad soovi korral hinnata riske endiselt ühes failis ja näha maandamismeetmed ette teises failis, kuid oluline on teadvustada, et abinõusid rakendatakse konkreetsete ohtudega kokkupuute vähendamiseks.

- Eelnõuga täpsustatakse, et töötingimuste ja töökeskkonna muutumisel **ei pea alati tegema uut riskianalüüsi, vaid olemasolevat riskianalüüsi võib ka uuendada** (lõige 4). Muudatused viivad eelnõu sisuliselt kooskõlla praktikas toimuvaga. Ka praegu ei koosta tööandjad

töökeskonnas muutuste toimumise korral igal juhul uut riskianalüüsi, vaid täiendavad olemasolevat.

- Lõikesse 4 on lisandunud **tööinspektori õigus nõuda tööandjalt riskianalüüsi uuendamist**, kui tööinspektor järelevalve käigus tuvastab, et tööandja ei ole riskianalüüsi tegemisel piisavalt töökeskonnas esinevaid riske hinnanud või näinud ette abinõusid ohtude maandamiseks. Kuna tööinspektor teostab tööandja üle järelevalvet, on tal vastav õigus ka kehtiva seaduse kohaselt. Eelnõu täiendatakse selguse huvides. Järelevalve käigus näevad inspektorid sageli puudulikke riskianalüüse, mis vajavad uuendamist. On oluline, et ka tööandja mõistaks, et tööinspektoril on õigus sekkuda ja nõuda ohtude piisavat kaardistamist ja abinõude rakendamist.

- Säilib tööandja kohustus teavitada töötajaid ja nende esindajaid riskianalüüsi tulemustest (lõige 5). Töötaja esindajateks on ennekõike töökeskonnavolinik, töökeskonnakoostöö liikmed, töötajate usaldusisik ja ametiühingu usaldusisik. Seaduses ühtlustatakse ja lihtsustatakse sõnastust.

Lõige 6 näeb uue nõudena ette tööandja kohustuse koostada riskianalüüs töökeskonna andmekogus või edastada riskianalüüs kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis Tööinspektsioonile. TTOS kasutab töökeskonna andmekogu mõistet, samas sisalduvad selle andmekogu andmed nii uues loodavas infosüsteemis TeIS kui ka veel mõneks ajaks (kuni kõik vajalikud osad saavad välja arendatud) Tööinspektsioonile kasutusse jäävas, 2004. aastal kasutusele võetud infosüsteemis ITI, mis kätkeb endas ka kliendiportaali eTI. See tähendab, et mõlemad infosüsteemid sisaldavad töökeskonna andmekogu põhimääruses nimetatud andmeid. Seaduse tasandil kasutatakse seetõttu töökeskonna andmekogu kui TeIS ja vana süsteemi ITI andmete ühisnimetajat. Kõik eelnõust tulenevad õiguslikud muudatused, mis puudutavad töökeskonna andmekogu, tehakse uue loodava infosüsteemi TeIS arendamiseks, asendades vana süsteemi järkjärgult uute arendustega.

Tööandja esitab tulevikus riskianalüüsi loodava infosüsteemi TeIS vahendusel töökeskonna andmekogusse. **Tööandjate abistamiseks ja teadlikkuse suurendamiseks ning Tööinspektsiooni nõustamise ja järelevalve tõhustamiseks luuakse infosüsteemi TeIS ühe osana ka riskide hindamise töövahend.** Eelnõuga suunatakse tööandjat töövahendit kasutama. **Tööandjal on võimalik:**

- 1) **koostada riskianalüüs infosüsteemis TeIS, kasutades selleks loodud riskide hindamise töövahendit või**
- 2) **laadida koostatud riskianalüüsi fail TeIS-i vahendusel andmekogusse.**

Riskianalüüs jõuab TeIS-i vahendusel nii Tööinspektsiooni kui ka tööandjate ja töötajate esindajateni, kellele tööandja on andnud infosüsteemis ligipääsu. Seega tekib kõigil asjassepuutuvatel ja õigustatud huvi omavatel isikutel ettevõtte töökeskonna riskianalüüsile ligipääs. Ka kehtiva õiguse alusel on tööandja ja töötajate esindajatel ning tööinspektoril õigus tööandjalt nõuda riskianalüüsi esitamist, kuid eelnõu võimaldab ligipääsu kiirelt ja lihtsalt, toetades samal ajal tööandjat riskide hindamisel või tehes riskianalüüsi kättesaadavaks tegemise tööandjale võimalikult lihtsaks.

Töökeskonna riskianalüüsi töövahend võimaldab tegeleda ettevõtte töökeskonnaga süsteemselt ja tõhusalt. Väiksematel ettevõtetel puuduvad sageli teadmised, kuidas riskianalüüsi tegemise protsessi korraldada. Töövahendis sisalduvad juhised koos tehnilise lahendusega aitavad ettevõttel tööohutust tagavate tegevustega alustada. Töövahendi abil saab ettevõtte teadlikuks töökeskonnas esinevatest võimalikest ohtudest ning tal tekib võimalus hinnata oma töökeskonnas esinevaid ohte lihtsal ja arusaadaval viisil. Töövahend pakub ettevõttele võimalikke lahendusi ohtude maandamiseks ja ettevõttele moodustub tegevuskava töökeskonna parandamise abinõudest.

Riskianalüüsi töövahendi metoodika valikul on juhitud Iirimaa tööinspeksiooni kogemusest BeSmart lahenduse kasutamisel, kus riskianalüüsi tehniline lahendus kuvab ettevõtjale tema tegevusvaldkonna võimalikud ohud, pakub välja abinõud ohu maandamiseks ja küsib üle, kas ohud on juba maandatud või tuleks abinõud töösse võtta. Näiteks võib töövahend pakkuda ohu ennetamiseks ettevõttele välja abinõud, mida on võimalik lisada ettevõtte tegevuskavasse.⁹ Jätkuvalt on tööandjal võimalik vabalt valida, kuidas ta töökeskkonna riskianalüüsi teeb – kas teeb seda ise või tellib väliselt teenuseosutajalt. Teenuseosutajatel on võimalik teha riskianalüüs ka TeIS-is. Samuti on tööandjal endiselt võimalik teha riskianalüüs enda väljakujunenud meetodit kasutades või endale sobivas formaadis (nt kasutades Exceli faili). Kui töökeskkonna riskianalüüs ei ole tehtud TeIS-is oleva riskianalüüsi töövahendi abil, tuleb see TeIS-i üles laadida. Tööandjale, kellel puudub võimalus kasutada TeIS-i näiteks nutiseadme, arvuti või isiku tuvastamist võimaldava ID-kaardi, mobiil- või Smart-ID puudumise tõttu, jääb ka võimalus edastada riskianalüüs Tööinspeksioonile, kes selle andmekogusse ise üles laeb.

Riskianalüüs muutub pärast TeIS-is tegemist või andmekogusse üleslaadimist automaatselt kättesaadavaks selleks volitatud inimestele ning õigustatud huvi omavale ametnikule. Riskianalüüsi tegemine iseteeninduses või olemasoleva riskianalüüsi üleslaadimine iseteenindusse annab Tööinspeksioonile märku, kas ettevõtte on oma riskianalüüsi kohustuse täitnud. Riskianalüüsi sisu ja kvaliteeti kontrollitakse, kui ettevõtte satub Tööinspeksiooni järelevalve valimisse. Edaspidi saab Tööinspeksioon ressursse kokku hoida, kasutades TeIS-i võimalusi – kõigepealt teostatakse järelevalvet nende ettevõtete osas, kelle kohta puudub TeIS-is märke, et nad on riskianalüüsi koostanud. Nii suunab Tööinspeksiooni tööohutusosalase ennetus- ja järelevalvetegevuse nendele ettevõtetele, kelle puhul on abivajadus suurim.

Kuigi riskianalüüsi kohustus ei ole uus, on uudne selle andmekogusse esitamine (tööandja juures säilitamise asemel). Eelnõu annab seetõttu tööandjale üleminekuaja riskianalüüsi TeIS-is tegemiseks või sinna üleslaadimiseks. Tööandja on kohustatud töökeskkonna riskianalüüsi tulemused esitama töökeskkonna andmekogusse hiljemalt 2021. aasta 1. septembriks (eelnõu § 1 punkt 18).

Lõikega 7 muudetakse riskianalüüsi säilitamise kohustust. Seni on tööandjad säilitanud töökeskkonna riskianalüüsi enda juures ja puudub otseselt vajadus eelmiste riskianalüüside säilitamistasandi muutmiseks. Alates eelnõu jõustumisest 1. märtsil 2021. a säilitatakse kehtivaid riskianalüüsi töökeskkonna andmekogus. Samas ei lange ära eelmiste (tööandja juures kehtinud) riskianalüüside säilitamise vajadus. Eelmised riskianalüüsid peavad jätkuvalt olema kättesaadavad, et tagada nende efektiivne menetlemine tööõnnetuste ja kutsehaigestumistega seotud nõuete puhul. Seetõttu jäetakse eelnõuga tööandjale kohustus säilitada riskianalüüsi, mida TeIS-i ei kanta (TeIS-i ei kanta enne 1. märtsi 2021. a koostatud riskianalüüsi, kui need on uuega asendatud või sisuliselt uuendatud). Kehtivate ja uute riskianalüüside suhtes on eelnõuga sätestatud kohustus esitada need andmekogusse (tööandja koostab riskianalüüsi TeIS-is vastava töövahendi abil või edastab TeIS-i vahendusel Tööinspeksioonile). Eelnõuga ei muudeta üldist riskianalüüside säilitamise tähtaega, milleks on 55 aastat.

Riskianalüüsiga seonduvad tehnilised muudatused eelnõus. Tulenevalt uue paragrahvi lisandumisest seadusesse (§ 13⁴, töökeskkonna riskianalüüs) parandatakse ja muudetakse ka teisi TTOS-i paragrahve, mis viitavad kehtivas õiguses riskianalüüsi reguleerivale 13. Eelnõu punktid 2, 9, 13 ja 15 parandavad uue sättega lisanduvad viitevead. Paragrahvi 13 lõike 1 punktis 3 säilib ka

---

⁹ Näiteks autoremonditöökoja puhul on üheks ohuks töötavatest mootoritest pärinevad heitgaasid siseruumis. Üheks ohtu maandavaks meetmeks on auto summuti külge kinnitav ventilatsioonivoolik, mis juhivad heitgaasid siseruumidest välja nii, et autoremondimehaanikud ei peaks heitgaase tööd tehes sisse hingama.

edaspidi tööandja kohustus korraldada töökeskkonna riskianalüüs, kuid täpsemad nõuded riskianalüüsile on eelnõuga ette nähtud eraldiseisvas paragrahvis (eelnõu punktid 4, 5 ja 8).

Eelnõu § 1 punktidega 6, 10, 12 ja 14 tehakse seaduses eelnõust tulenevaid tehnilisi muudatusi ja ühtlustatakse sõnastust. TTOS kohustab tööandjat täitma Tööinspektsiooni ettekirjutust ja teavitama selle täitmisest. Kehtiva õiguse järgi saab teavitada ettekirjutuse täitmisest Tööinspektsiooni kliendiportaali kaudu. Eelnõu järgi **tuleb Tööinspektsiooni teavitada töökeskkonna andmekogu kaudu** (eelnõu § 1 punkt 6). Muudatuse eesmärk on kasutada seaduses ühtset lähenemist, kuid võrd puudub vajadus eristada seaduse tasandil andmekogu erinevaid osasid. Kliendiportaal on osa töökeskkonna andmekogust.

Sama muudatus tehakse eelnõuga (eelnõu § 1 punktid 10 ja 12) ka teiste tööandja teavitamiskohustuste puhul. Tööandja teavitab Tööinspektsiooni töökeskkonna andmekogu kaudu (kehtivas õiguses kliendiportaali kaudu) töökeskkonnaspetsialistist ja töökeskkonnavolinikest. Praegu saab tööandja teavituse esitada seaduse kohaselt teatud osas kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ja teisi teavitusi kirjalikus vormis. Eelnõu ühtlustab sõnastust ja praktikast ning **võimaldab teavet anda kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis** (nt on võimalik esitada teave e-kirja teel). Kirjalikus vormis (TsÜS-i kohaselt allkirjastatud) teavitamiseks puudub vajadus, kuid võrd praktikast tulenevalt puudub sellel nõudel lisandväärtus ning piisab kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis teavitusest. Eelnõuga lihtsustatakse seega tööandja jaoks vastava teavituse esitamist. Sarnase põhimõtte järgi teavitab Tööinspektsioon tööõnnetuse toimumise korral edaspidi tööandjat arsti teatisest töökeskkonna andmekogu kaudu või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (eelnõu § 1 punkt 14).

Eelnõu § 1 punktiga 7 tehakse tehniline parandus TTOS § 13¹ lõikes 11 ning asendatakse sõnad „kaarte ja terviseuuringute tulemusi“ ja sõna „otsuseid“ üldisema nimetajaga „andmed“. Muudatus on tehnilist laadi, kuid vajalik tulevikus tervisekontrolli otsuste digitaalseks muutmiseks. Tervisekontrollide digitaliseerimise vajadust on selgitatud Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuses. Tervisekontrollide digitaliseerimine eeldab TeIS-i ja tervise infosüsteemi muudatusi ning on kavandamisel.

Eelnõu § 1 punktidega 11 ja 18 tunnistatakse kehtetuks TTOS § 16¹, mis reguleerib ohutu tööelu andmekoguga (kasutatakse ka infosüsteemi nimetust Tööbik) seonduvat, ja luuakse seadusesse rakendussäte, mis annab ettevõtetele aega andmekogust andmete ülekandmiseks ja allalaadimiseks. Infosüsteem TeIS hakkab muu hulgas sisaldama senise Ohutu tööelu andmekogu funktsioone (ennekõike töökeskkonna riskide hindamine), sisaldades kõigi osapoolte jaoks vajalikke funktsionaalsusi. Puudub mõistlik vajadus riigi tasandil kahe sarnaseid ülesandeid täitva infosüsteemi pidamiseks. Seetõttu tuuakse kahe osaliselt samal eesmärgil, kuid erinevate osapoolte jaoks loodud süsteemi andmed ja kasutamine kokku ühele ühtsele platvormile. Tööandjad, kes on kasutanud ohutu tööelu andmekogu oma ettevõtte riskide hindamiseks, saavad sealt andmeid üle kanda ja alla laadida kuni 2021. aasta 31. augustini (eelnõu § 1 p 18). Kohustus töökeskkonna andmekogu kasutada ja riskianalüüsi sinna esitada tekib varem, 2021. aasta 1. märtsil, kuid eelnõuga on jäetud ka mõistlik aeg peale TeIS-i rakendumist eelmisest andmekogust andmeid kätte saada. Tööinspektsioon hävitab andmekogu andmed hiljemalt nelja kuu jooksul peale andmekogu üleminekuaja lõppu.

Eelnõu § 1 punktiga 17 uuendatakse TTOS § 24¹, mis reguleerib töökeskkonna andmekogu. Eelnõuga uuendatakse ja täpsustatakse andmekogu eesmärki ja andmekogusse kantavate andmete loetelu. Sarnaselt kehtiva õigusega on töökeskkonna andmekogu vastutav töötleja Tööinspektsioon ja andmekogu põhimääruse kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Andmete

säilitustähtajad jäävad võrreldes kehtiva õigusega samaks, seadusesse jäävad üldised säilitustähtajad, mida täpsustatakse andmekogu põhimääruses.

Eelnõu toob senisest selgemalt välja, et **töökeskkonna andmekogu eesmärk on edendada tööohutust** ja täpsustab, millistel eesmärkidel tööandja, töötaja ja Tööinspeksioon andmekogus andmeid töötlevad. Uuenduslikult annab loodav TeIS tööandjale oluliselt suurema rolli ja võimalused. Infosüsteemi abil saab tööandja alustada ettevõttes teadlikult töötervishoiu ja tööohutuse juhtimisega. Töötajatel tekib TeIS-i vahendusel ligipääs ettevõtja ohutuslasele teabele, sealhulgas saab töötaja teada töökeskkonnaspetsialisti andmed ning teabe riskianalüüsi kohta. Tööinspeksiooni funktsioonid ei muutu, kuid uue süsteemi loomine võimaldab Tööinspeksioonil oma ülesandeid oluliselt tõhusamalt, väiksema halduskoormusega ja läbipaistvamalt täita.

Tööandja saab kasutada TeIS-i **iseteenindust** ja talle on loodud oma **töölaud**, kuhu on kuvatud tööandjale vajalik teave ja ülesanded. Esmajärgus on tööandjale TeIS-i loodud töötervishoiu ja tööohutuse rollide (töökeskkonna esindajad) määramise võimalus ja Tööinspeksiooni järelevalvega seotud tegevused (nt teave puuduse parandamise, ettekirjutuse täitmise või sunniraha tasumise kohta).¹⁰ Samas on TeIS-i funktsionaalsust planeeritud ajas täiendada. Arendamisel on töökeskkonna riskianalüüsi läbiviimise töövahend¹¹, kus suunavad küsimused aitavad tööandjal töökeskkonna riskianalüüsi kiirelt läbi viia (täpsemalt selgitatud eelnõu § 1 punkti 8 selgituste juures). **Uuenduslikult näeb eelnõu seetõttu ette, et töökeskkonna andmekogu hakkab sisaldama andmeid töökeskkonna kohta** (§ 24¹ lõike 3 punkt 2). Muude andmete puhul ei tee eelnõu suuri muudatusi, täpsustades ja uuendades Töökeskkonna andmekogu regulatsiooni ja andmekogus olevaid andmeid selguse huvides. Näiteks sisaldab andmekogu eelnõu järgi ka andmeid füüsilise isiku (nt järelevalve puhul töötaja andmed või füüsilisest isikust tööandja andmed) ja andmeid töökeskkonnas juhtunud õnnetuste (nt teenuse osutamise lepingu alusel juhtunud õnnetus) kohta, mis kehtivas regulatsioonis nii selgelt välja ei tule ning võib tekitada mitmeti mõistmist (§ 24¹ lõike 3 punktid 1 ja 5).

Muu hulgas lihtsustub TeIS-iga tööandja ja Tööinspeksiooni vaheline suhtlus järelevalve käigus. **TeIS annab tööandjale võimaluse esitada menetluses olulised töökeskkonna või töösuhetega seotud dokumendid tööinspektorile juba enne ettevõtte külastamist infosüsteemi kaudu.** Dokumentide esitamine TeIS-i kaudu kiirendab oluliselt menetluse läbiviimist ja on tööandjale mugavam. Tööinspektor saab dokumentidega tutvuda enne külastust, mis võimaldab kontrolli teostada eelteadmistega ja aitab kokku hoida nii ettevõtja aega kui ka tööinspektori kontrollile kuluvat aega. Samuti on ettevõtte külastuse kokkuvõtte ja tuvastatud puudused tööandjale edaspidi iseteeninduses nähtavad. Iseteeninduse kaudu hakkab tööandjale puuduste parandamisest teada andmine olema praegusest lihtsam ja väiksema halduskoormusega. Samuti on tööandjal võimalus iseteeninduse kaudu inspektori ja konsultandiga suhelda ja vajaduse korral nõu küsida.

Tööinspeksioonil võimaldab TeIS teha järelevalvet kiirelt ja lihtsalt. Tööinspektorile tekib veebipõhine töökeskkond, mis on kättesaadav tema arvutist ja tahvelarvutist, vajaduse korral ka nutitelefonist. Tööinspektoril on **töölaua** koondvaade oma hetkel töös olevatest ja tulevastest menetlustest. Töölauale jooksevad kokku tööandjate vestlused ja tagasiside (nt puuduse parandamise vastus) erinevatest menetlustest. Tööinspektor saab kogu järelevalvemenetluse tavaprotsessi läbi viia **paberivabalt**. Inspektor ei pea kulutama aega dokumentide koostamisele, saatmisele ega registreerimisele. TeIS-is on tööinspektorile järelevalve teostamisel abiks enamlevinud puuduste kohta käivad **kontrollküsimused**, mis säästavad inspektori aega ettevõttes tahvelarvutiga vaatlust tehes. Inspektor saab soovi korral teha tahvliga kohe pildi, mis lisatakse

¹⁰ TeIS-i esimesed funktsioonid on valmis 2020. aasta II kvartalis.

¹¹ Riskianalüüsi töövahend on planeeritud valmima 2021. aasta II kvartalis.

automaatselt puuduse juurde. TeIS võimaldab teha ka **kontaktivaba kontrolli**, mis tähendab, et kiirelt ja efektiivselt teostatakse kontrolle, mis ei eelda töökeskkonna külastust ja kus kogu suhtlus tööandjaga käib iseteeninduse kaudu.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse seaduse jõustumine 1. märtsil 2021. aastal. Erandina jõustub hiljem ohutu tööelu andmekogu kehtetuks tunnistav paragrahv, võimaldades ettevõtetel andmekogu andmeid kasutada pikema perioodi jooksul, neid soovi korral uude andmekogusse üle kandes või alla laadides.

4. Eelnõu terminoloogia

Käesolev eelnõu ei muuda olemasolevaid termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Euroopa Liidu õigus ei näe ette konkreetseid viise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmiseks konkreetsetes liikmesriigis, vaid sätestab riigi, ettevõtete ja töötajate kohustused ja õigused. Vastavate kohustuste ja õiguste täitmise viis on jäetud liikmesriigi valida.

6. Seaduse mõjud

Käesolev peatükk ei käsitle eelnõu tehnilisi muudatusi, mis on õigusselgust parandavad ning ei too kaasa mõjusid.

Eelnõus planeeritud muudatustel, mis on seotud TeIS-i arendamisega ning teenuse osutamise lepingu (nt töövõtu- või käsundusleping) alusel töötavate isikute ohutuse tagamisega, võib tuvastada sotsiaalse mõju, mõju majandusele ning mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste korraldusele, kuludele ja tuludele. Muudatused avaldavad mõju tööandjatele, töötajatele, teenuseosutajatele ja riigiasutustest Tööinspeksioonile ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele. Muudatustel puudub mõju keskkonnale, regionaalarengule ja riigi julgeolekule.

Muudatus 1: tööandjate abistamiseks ja teadlikkuse suurendamiseks luuakse TeIS-i töökeskkonna riskide hindamise töövahend

TeIS-i üks eesmärgi on suurendada oluliselt tööandjate võimekust töökeskkonna riske hinnata ning tõhustada Tööinspeksiooni nõustamis- ja järelevalvetoiminguid töökeskkonna riskide kontrollimisel.

Mõju sihtrühm 1: kõik Tööinspeksiooni järelevalve all olevad tööandjad

Statistikaameti andmetel oli 2018. aastal Eestis 131 000 asutust/ettevõtet, kellest Tööinspeksiooni järelevalve all olevate ettevõtete arv oli 56 683, mis moodustas kõigist ettevõtetest 43%. Mõjutatud sihtrühm on keskmise suurusega, kuna jääb vahemikku 5–50% kõikidest ettevõtetest.

Kehtiva TTOS-i järgi on tööandjal kohustus viia ettevõttes läbi töökeskkonna riskide hindamine, kuid ei ole täpsemalt piiritletud riskide hindamise korraldust. Eelnõu kohustab tööandjaid koostama töökeskkonna riskide hinnangu TeIS-is või esitama kehtiva riskianalüüsi Tööinspeksioonile,

laadides faili TeIS-i üles. Eesti tööelu-uuringu¹² andmetel oli 2015. aastal rohkem kui viie töötajaga ettevõtetes terviseohte hinnanud 89% tööandjatest, neist 72% olid viinud terviseohtude hindamise läbi iseseisvalt, 15% koos teenuseosutajaga ning 7% ettevõtetes oli hindamise läbi viinud vaid teenuseosutaja.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmine on tööandjale kulukas. Töötervishoiu ja tööohutuse kulude uuringu¹³ andmetel oli kõikide tööandjate töötervishoiu ja tööohutusega seotud summaarne rahakulu kokku ligi 130 miljonit eurot aastas ning summaarne ajakulu ligi 430 000 tundi aastas. Ühe tööandja keskmine rahakulu oli ligi 7000 eurot aastas, kulu ühe töötaja kohta 230 eurot aastas ja keskmine ajakulu ühe töötaja kohta ligi 11 tundi aastas. Kõigist ettevõtetest peavad just mikro- ja väikeettevõtted töökeskkonna reeglite järgimist aeganõudvaks ja kulukaks ning vajavad abi nõuete täitmisel.¹⁴ Peamiste takistustena, miks töökeskkonda ei panustata, nimetavad tööandjad aja- ja rahapuudust (44% ja 41%) ning töötajate ja juhtkonna vähest teadlikkust (32% ja 19%)¹⁵.

Kehtiva korra järgi on peamiseks töötervishoiu ja ohutuse nõuete täitmist kontrollivaks asutuseks Tööinspeksioon. Kuigi Tööinspeksiooni roll on järelevalve käigus ettevõtteid nõuete täitmisel nõustada ja abistada, on tööandjate töökeskkonnaalane teadlikkus väike. Tööinspeksiooni 2018. aasta töökeskkonna järelevalve tulemustest selgub, et tööandjate üks suuremaid murekohti on seotud töökeskkonna riskianalüüsiga – riskianalüüsi ei koostata, riskianalüüs ei vasta tegelikkusele, riske alahinnatakse ja tegevusi ohutu töökeskkonna loomiseks ei rakendata. Mitmed Tööinspeksiooni 2018. aasta sihtkontrollid näitavad, et isegi kui töökeskkonna riskianalüüs on olemas, on riskide hindamine üldsõnaline ja riske ei analüüsita piisavalt. Tööandjad tunnetavad neile vajaliku teabe puudust, suutmatust ise vajalikke juhendmaterjale leida ja ennast pidevalt õigusloome muudatustega kursis hoida. Tööandja ootab abi ja nõuandeid Tööinspeksioonilt, kes peaks kohustuste täitmise kontrollimisel asemel suutma olla paindlikum ning abistama ja nõustama, arvestades ettevõtte tegeliku olukorra ja võimalustega.¹⁶

TeIS-i arendamise käigus luuakse tööandjale täiendavaid digitaalseid töövahendeid, mis aitavad suurendada ettevõtete teadlikkust töökeskkonnast ja sellega seotud ohtudest, võimaldavad anda ettevõttele vajalikku abi, otsustustuge ja tagasisidet töökeskkonna parandamisel ning ühtlasi motiveerivad ettevõtteid looma ohutuid ja tervislikke töötingimusi. Kavandatava töökeskkonna riskide hindamise töövahendi kasutamine on tööandjale mugav, kuna tehniline lahendus kuvab ettevõtjale tema tegevusvaldkonna ohud ja pakub välja lahendused ohu maandamiseks. Töövahend koos töökeskkonna iseteenindusega võimaldab tööandjal olla tööohutust puudutavates küsimustes paremini informeeritud, mille tulemusel paraneb tööandja teadlikkus töötervishoiu ja tööohutuse nõuetest, töökeskkonnas valitsevatest ohtudest ja nende maandamise võimalustest ning tööandja suudab seetõttu tõhusamalt ja väiksemate ressursikuludega töökeskkonna riske hallata. Riskianalüüsi töövahend suurendab tööandja teadlikkust töökeskkonna riskide hindamisel, vähendab riskide hindamisega seotud aja- ja ressursikulu ning tööandja halduskoormust. Teatud

¹² Eesti tööelu-uuring. Statistikaamet, 2015

¹³ Töötervishoiu ja tööohutuse seadusega tööandjatele kaasnevate kulude analüüs. Ernst&Young Baltic AS, 2010. Kättesaadav : https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Toovaldkond/ey_ttos_analuusiraport_24032010_final.pdf

¹⁴ Eesti ettevõtetest ligikaudu 94% on mikroettevõtted (alla 10 töötaja) ja 5% väikeettevõtted (10–49 töötajat), kus töötab 54% kõikidest töötajatest. Statistikaamet. Majandusüksuste ja ettevõtete majandusnäitajate andmebaas.

¹⁵ Enterprise survey on new and emerging risks (ESENER-2), 2014.

¹⁶ Töötervishoiu ja tööohutuse seadusega tööandjale kaasnevad probleemid. Sotsiaalministeeriumi toimetised nr 2/2010. Kättesaadav: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Toovaldkond/toimetised_20102.pdf

täiendav halduskoormus tekib nendel tööandjatel, kes ei koosta riskianalüüsi töövahendi abil, vaid esitavad kehtiva riskianalüüsi Tööinspeksioonile TeIS-i vahendusel.

Mõju sagedus on keskmine, kuna ettevõttes töökeskkonna riskidega tegelemine on tööandja jaoks regulaarne tegevus. Mõju ulatus on keskmine, kuna tööandjate käitumises võivad kaasned muudatused (nt töötervishoiu ja tööohutusega seotud töö ümberkorraldamine ettevõttes, kehtiva riskianalüüsi TeIS-i üleslaadimine), kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi. Negatiivse iseloomuga mõjud puuduvad. Kokkuvõttes võib muudatuse majanduslikku mõju tööandjatele pidada oluliseks.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

TeIS-i arendusena riskide hindamise töövahendi kasutuselevõtt suurendab tööandjate teadlikkust töökeskkonnas valitsevatest ohtudest ja ohtude maandamise meetmetest. Eelduslikult suureneb nende tööandjate arv, kes hakkavad töökeskkonnas riske hindama riskide hindamise töövahendi abil. Muudatusel on tööandjatele positiivne sotsiaalne mõju, kuna paraneb üldine töötervishoidu ja tööohutust puudutav olukord ettevõtetes, parandades töötajate olukorda ja ettevõtte mainet.

Mõju sagedus on keskmine, sest kokkupuude töökeskkonna ohtudega on regulaarne. Mõju ulatus on keskmine, kuna tööandjate käitumises võivad toimuda muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi. Ebasoovitavate mõjude riski ei ole. Sotsiaalset mõju tööandjatele võib kokkuvõttes pidada oluliseks.

Sihtrühm 2: kõik Tööinspeksiooni järelevalve all olevate ettevõtete töötajad

Statistikaameti andmetel oli 2018. aastal Eestis 664 700 töötajat. Tööinspeksiooni järelevalve all olevates ettevõtetes töötas neist 83% ehk ligi 552 000 töötajat. Mõjutatud sihtrühm on suur, kuna on suurem kui 50% kõikidest töötajatest.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Kui töökeskkonnas esinevate ohutegurite mõjud ei ole maandatud, võivad need põhjustada töötajate haigestumist ja sellega seoses ajutist töövõimetust. 2018. aastal kompenseeris Eesti Haigekassa töötajate ajutise töövõimetuse tõttu kokku rohkem kui 3 miljonit töövõimetuspäeva, iga päev oli haiguslehel rohkem kui 21 000 töötajat (sh tööõnnetuse tõttu 663 töötajat).

Töötajatele ohutu töökeskkonna loomise eest vastutab tööandja. Kavandatav TeIS-i arendus suurendab Tööinspeksiooni iseteenindusega liitunud ning riskide hindamise töövahendit kasutavate tööandjate ja nende alluvuses töötavate töötajate teadlikkust töökeskkonnas valitsevatest ohtudest ja ohtude maandamise meetmetest. Muudatusel on töötajatele üksnes positiivne sotsiaalne mõju, kuna koos töökeskkonna paranemisega suureneb töötajate kindlustunne, et nende tervis on hoitud.

Mõju sagedus on keskmine, kuna töötajate kokkupuude töökeskkonnas valitsevate ohtudega on regulaarne. Mõju ulatus on keskmine, sest töötajate käitumises võivad toimuda muudatused (nt vajadus kasutada ohutumaid töövõtteid), kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi. Kokkuvõttes võib muudatuse sotsiaalset mõju töötajatele pidada oluliseks.

Sihtrühm 3: Tööinspeksioon

2018. aastal oli Tööinspeksiooni järelevalve all olevate ettevõtete arv 56 683 (43% kõigist ettevõtetest), st järelevalve all on 43% Eesti tööturust ja 83% töötajatest. Aastaruande järgi oli Tööinspeksioonis 50 järelevalveametnikku ehk üks järelevalveametnik 1133 ettevõtte ja 11 083 töötaja kohta. Mõjutatav sihtrühm ei ole suur, üks riigiasutus.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele

Töökeskkonna ja töösuhete järelevalve on ressursimahukas. 2018. aastal teostas Tööinspeksioon järelevalve käigus kokku 5128 kontrolli, külastades 3643 ettevõtet, mis on 6% Tööinspeksiooni järelevalve all olevatest ettevõtetest. Mõjutatav sihtrühm ei ole suur, üks riigiasutus.

Tööinspeksiooni töökeskkonna iseteeninduse loomine ja TeIS-i arendusena riskide hindamise töövahendi kasutuselevõtt võimaldab Tööinspeksioonil elektrooniliselt kontrollida kõikide ettevõtete riskianalüüsi dokumentatsiooni. Tööinspeksioon saab parema ülevaate ohtude hindamise ja asjakohaste meetmete tarvitusele võtmise kohta ettevõtetes. Neid tööandjaid, kes ei soovi kasutada riskide hindamiseks Tööinspeksiooni iseteeninduses olevat riskide hindamise töövahendit (nt tööandja otsustab tellida riskide hindamise teenuseosutajalt), kohustatakse riskianalüüsi edastama Tööinspeksioonile TeIS-i vahendusel ja nii jõuavad kõikide ettevõtete riskianalüüsid TeIS-i.

Muudatus võimaldab Tööinspeksioonil järelevalvetegevuet ümber korraldada nii, et inspektorid külastavad neid ettevõtteid, kes ei ole TeIS-i töövahendi abil riske hinnanud või riskianalüüsi TeIS-i laadinud. Kokkuvõttes muutub järelevalve sihitatumaks, väheneb tööinspektorite töökoormus.

Mõju ulatus on keskmine, kuna Tööinspeksiooni käitumises võivad kaasned muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi. Mõju sagedus on suur, sest muudatuse tagajärjel loodud töökeskkonna iseteeninduse kasutamine hakkab olema Tööinspeksioonile regulaarne igapäevane tegevus. Negatiivse iseloomuga mõjud Tööinspeksioonile puuduvad. Kokkuvõttes on mõju Tööinspeksioonile oluline.

Mõju sihtrühm 4: Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele

Sotsiaalministeeriumi haldusala andmekogusid haldab Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), sealhulgas on TEHIKu hallata volitatud töötajana ka TeIS ja selle tulevased edasiarendused ja muudatused. TEHIKu töötajate arv on 104, kuid arvestades TEHIKu hallatavate andmekogude suurt mahtu, puudutavad muudatused üksnes TeIS-i ja seega väikest hulka töötajatest.

Muudatus suurendab eelduslikult TEHIKu töötajate töökoormust ja avaldab mõju TEHIKu eelarve kuludele. Arenduste väljatöötamiseks on TEHIKus kaks täiskohaga töötajat. Täpsemad vajadused selguvad TeIS riskide hindamise töövahendi arendusprotsessis käigus, mistõttu ei ole arendamisele kuluvate töötundide hulk ette teada. Esialgseks töövahendi arendamise hinnaks on arvestatud 400 000 eurot, kuid see täpsustub infosüsteemi lähteanalüüsi ja iteratiivse protsessi käigus. TeIS-i arendatakse Euroopa Sotsiaalfondi rahade toel.

Mõjutatav sihtrühm ei ole suur, üks riigiasutus. Mõju ulatus on keskmine, kuna nimetatud riigiasutuse toimimises võivad kaasned muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt

kohanemiskursi. Mõju sagedus on keskmine, sest andmekogu haldamine on regulaarne tegevus. Kokkuvõttes on mõju nimetatud riigiasutusele oluline.

Muudatus 2: TeIS-i arendused võimaldavad Tööinspeksioonil teostada tõhusamat ja sihitatumat nõustamist ja järelevalvet

Sihtrühm 1: Tööinspeksioon

2018. aastal oli Tööinspeksiooni järelevalve all olevate ettevõtete arv 56 683 (43% kõigist ettevõtetest), st järelevalve all on 43% Eesti tööturust ja 83% töötajatest. Aastaruande järgi oli Tööinspeksioonis 50 järelevalveametnikku, ehk üks järelevalveametnik 1133 ettevõtte ja 11 083 töötaja kohta. Mõjutatav sihtrühm ei ole suur, üks riigiasutus.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele

Töökeskkonna ja töösuhete järelevalve on ressursimahukas. 2018. aastal teostas Tööinspeksioon järelevalve käigus kokku 5128 kontrolli, külastades 3643 ettevõtet, mis on 6% Tööinspeksiooni järelevalve all olevatest ettevõtetest.

Kehtiva korra järgi teostatakse järelevalvet ettevõttes kohapeal. Erandjuhtudel on võimalik teostada kontroll töökohta külastamata vaid töösuhete kontrollimiseks (dokumentide kontroll). Tööinspeksioonil puudub praegu võimalus teostada efektiivselt kontrolle töökohta külastamata. Tööandja ja Tööinspeksioon teevad oma toiminguid ja töötlevad infot eraldi süsteemides. Tööandja saadab inspektorile enda info (e-post, paberdokumendid, elektroonilised dokumendid), misjärel sisestab inspektor saadud info Tööinspeksiooni järelevalve infosüsteemi. Selline tegevus raiskab mõlema osapoolle aega ja raha.

Kavandatava tööelu infosüsteemi arendusena võetakse täiendavalt kasutusele kontaktivaba ja automaatne järelevalve, mis võimaldab saada ülevaate ettevõtete kohta ja kontrolli käigus hoida kokku kõikide osapoolte aega. Ettevõtte saab infosüsteemi planeeritult üles laadida Tööinspeksiooni kontrolliks olulised dokumendid ja sisestada vajalikud andmed. Inspektor saab nendega seejärel soovi korral tutvuda ja otsustada, kas esineb rikkumisi ja vajadust kontaktjärelevalve jaoks.

Mitmete olulise kohustuse täitmise kontrollimiseks ei pea inspektor tingimata ettevõttesse kohale sõitma. Nende kohustuste täitmist saab teha senisest efektiivsemalt automaatse andmetöötlusega. Järelevalve ja sellega seotud protsesside digitaliseerimine hoiab kokku tööinspektorite aega tööelu infosüsteemi välise kirjavahetuse koostamise, vormistamise ja kirjavahetuse registreerimise pealt dokumendihaldussüsteemis. Tööandjate teavitamine automatiseeritakse ning muu kirjavahetuse, mis toimub iseteeninduse vahendusel, registreerib ja säilitab infosüsteem automaatselt. Tööinspeksioon saab iseteeninduse abil olla ühenduses pea kõikide Eesti ettevõtetega ja neid automaatselt vajalikest tegevustest teavitada.

Tööinspektorid saavad edaspidi külastada rohkem neid ettevõtteid, kes töökeskkonna iseteenindust ei kasuta ja kelle kohta andmed puuduvad. Muudatus võimaldab töö ümberkorraldamisega vähendada tööinspektorite töökoormust, muutes samas töökeskkonna järelevalve sihitatumaks.

Mõju ulatus on keskmine, sest tööinspektorite käitumises võivad kaasned muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskursi. Mõju sagedus on suur, sest muudatuse tagajärjel

loodud iseteenindust hakatakse kasutama regulaarselt (iga päev). Kokkuvõttes on muudatuse mõju Tööinspeksioonile oluline.

Sihtrühm 2: kõik Tööinspeksiooni järelevalve all olevad tööandjad

Statistikaameti andmetel oli 2018. aastal Eestis 131 000 asutust/ettevõtet, kellest Tööinspeksiooni järelevalve all olevate ettevõtete arv oli 56 683, mis moodustas kõigist ettevõtetest 43%. Mõjutatud sihtrühm on keskmise suurusega, kuna jääb vahemikku 5–50% kõikidest ettevõtetest.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Tööinspeksiooni nõustamise ja järelevalve sihitamine ning efektiivsemaks muutmine mõjutab kokkuvõttes kõikide asutuste/ettevõtete töökeskkonda. Koos üldise tervishoiu ja tööohutuse olukorra paranemisega paraneb ka sotsiaalne keskkond ettevõttes. Paraneb ettevõtte maine.

Mõju sagedus on keskmine, kuna kokkupuude töökeskkonna ohtudega on regulaarne. Mõju ulatus on keskmine, sest tööandjate käitumises võivad toimuda muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi. Ebasoovitavate mõjude riski ei ole. Sotsiaalset mõju tööandjatele võib pidada oluliseks.

Mõju valdkond: mõju majandusele

TeIS koos töökeskkonna andmekoguga annab tööandjale suurema rolli ja võimalused alustada teadlikult ettevõttes tervishoiu ja tööohutuse juhtimisega. Tööandja saab kasutada TeIS-i iseteenindust, talle on loodud oma töölaud, kuhu on kuvatud tööandjale vajalik teave ja tööülesanded. Iseteeninduse abil lihtsustub tööandja suhtlus Tööinspeksiooniga, töökeskkonda puudutavate dokumentide elektrooniline vahetamine ning aruandlus. Kavandatud muudatus suurendab tööandja teadlikkust, hoiab kokku tööandja aega ja raha, vähendab tööandja halduskoormust. Heas töökeskkonnas suureneb töötajate produktiivsus.

Mõju sagedus on keskmine, kuna töökeskkonda puudutav tegevus ettevõttes on tööandja jaoks regulaarne tegevus. Mõju ulatus on keskmine, sest tööandjate käitumises võivad kaasned muudatused (nt tervishoiu ja tööohutusega seotud töö ümberkorraldamine ettevõttes), kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi. Negatiivse iseloomuga mõjud tööandjale puuduvad. Kokkuvõttes võib muudatuse majanduslikku mõju tööandjatele pidada oluliseks.

Sihtrühm 3: kõik Tööinspeksiooni järelevalve all olevate ettevõtete töötajad

Statistikaameti andmetel oli 2018. aastal Eestis 664 700 töötajat. Tööinspeksiooni järelevalve all olevates ettevõtetes töötas neist 83% ehk ligi 552 000 töötajat. Mõjutatud sihtrühm on suur, mõjutades rohkem kui 50% kõikidest töötajatest.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Muudatusel on töötajatele vaid positiivne sotsiaalne mõju, kuivõrd koos töökeskkonna paranemisega suureneb töötajate kindlustunne, et nende tervis on hoitud.

Mõju sagedus on keskmine, kuna töötajate kokkupuude töökeskkonna ohtudega on regulaarne. Mõju ulatus on keskmine, sest töötajate käitumises võivad toimuda muudatused, kuid nendega ei kaasne

eeldatavalt kohanemiskursi. Kokkuvõttes võib muudatuse sotsiaalsed mõju töötajatele pidada oluliseks.

Mõju sihtrühm 4: Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele

Sotsiaalministeeriumi haldusala andmekogusid haldab Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), sealhulgas on TEHIKu hallata volitatud töötajana ka TeIS ja selle tulevased edasiarendused ja muudatused. TEHIKu töötajate arv on 104, kuid arvestades TEHIKu hallatavate andmekogude suurt mahtu, puudutavad muudatused TeIS-i ja seega väikest hulka töötajatest.

Muudatus suurendab eelduslikult TEHIKu töötajate töökoormust ja avaldab mõju TEHIKu eelarve kuludele. Arenduste väljatöötamiseks on TEHIKus kaks täiskohaga töötajat. Täpsed vajadused selguvad järelevalve funktsionaalsuste ja infoportaali arendamise protsessi käigus, mistõttu ei ole arendamisele kuluvate töötundide hulk ette teada. Esialgseks arendamise hinnaks on arvestatud 500 000 eurot, kuid see täpsustub infosüsteemi lähteanalüüsi ja iteratiivse protsessi käigus. TeIS-i arendatakse Euroopa Sotsiaalfondi rahade toel.

Mõjutatav sihtrühm ei ole suur. Mõju ulatus on keskmine, kuna nimetatud riigiasutuse toimimises võivad kaasneda muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskursi. Mõju sagedus on keskmine, sest andmekogu haldamine on regulaarne tegevus. Kokkuvõttes on mõju nimetatud riigiasutusele oluline.

Muudatus 3: teenuse osutamise lepingu alusel töötavate isikute ohutus ja tervise kaitse on tagatud

Kehtiv TTOS näeb ette õigused ja kohustused töösuhete osapooltele, mistõttu ei kaitse seadus teisi võlaõigusliku lepingu alusel tööd tegevaid isikuid ega reguleeri neile kohalduvaid nõudeid. Erandiks on teatud kohustused füüsilisest isikust ettevõtjale töötamisel ühises töökeskkonnas. Eelnõuga hõlmatakse TTOS-i reguleerimisalasse kõik teenuse osutamise lepingud, näiteks käsundus- ja töövõtulepingud (uue sõnastusega on endiselt hõlmatud ka füüsilisest isikust ettevõtjad, kuna nemadki osutavad teenust erinevate lepingute alusel). Eelnõu muudatused tagavad ohutu töökeskkonna olukorras, kus ettevõttes töötavad samal ajal nii töötajad kui ka teenuseosutajad või kui töökeskkonnas tegutsevad üksnes teenuseosutajad.

Sihtrühm 1: teenuse osutamise lepingu alusel töötavad füüsilised isikud

Sageli osutavad füüsilised isikud teenuseid töövõtu- ja käsunduslepingu alusel. Maksu- ja Tolliameti andmetel sai 2018. aastal töövõtu- või käsunduslepingu alusel väljamakseid keskmiselt kuus kokku 40 110 isikut, moodustades 7% kõigist töötajatest. Kuna muudatuse sihtrühmaks on need töövõtu- või käsunduslepingu alusel töötavad isikud, kes töötavad töökohal samal ajal koos tööandja töötajatega, ei mõjuta muudatus kõiki teenuse osutamise lepinguga isikuid. Tööelu-uuringu järgi töötas 2015. aastal 3,6% viie ja enama töötajaga ettevõtete/organisatsioonide töötajatest töövõtu- või käsunduslepingu alusel. Sihtrühma võib pidada väikeseks.

Teisalt peavad edaspidi üksteist ohtudest teavitama ka teenuseosutajad, kes töötavad ühises töökeskkonnas (kus ei ole töölepingulisi töötajaid). Selle sihtrühma kohta täpsemad andmed puuduvad, kuid eelduslikult on sihtrühm väike.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Eelnõuga sätestatakse teenuseosutaja kohustus teavitada tööandjaid oma tegevusega seotud ohtudest ja tagada, et teenuseosutaja tegevus ei ohusta töötajaid, kellega töötatakse samas töökeskkonnas. Samuti sätestab eelnõu teenuseosutajatele kohustuse vahetada teiste teenuseosutajatega infot, et teavitada üksteist oma tegevusega seotud ohtudest ja tagada, et nende tegevus ei ohusta teisi töötegijaid.

Kavandatavate teavitus- ja infokohustuste täitmine toob eelduslikult teenuseosutajale kaasa mõningase aja- ja ressursikulu, suureneb halduskoormus.

Mõju ulatus on keskmine, kuna sihtrühma käitumises võivad kaasned muudatused, kuid nendega ei kaasne eelduslikult kohanemiskulusi. Mõju sagedus on väike, sest töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmine on ebaregulaarse loomuga tegevus. Ebasoovitavate mõjude riski ei tohiks esineda. Kuna sihtrühm on väike, on kokkuvõttes mõju sihtrühmale väheoluline.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Muudatusel on teenuse osutamise lepingu alusel töötavatele isikutele vaid positiivne mõju. Töötervishoiu ja tööohutuse nõuete kohaldumine suurendab nende kindlustunnet, et töötamine on ohutu ja tervist hoidev. Tööandjapoolne kohustuslik teavitamine suurendab teadlikkust ohutusest ning parandab oskusi töökeskkonnast lähtuvate ohtude vältimiseks.

Mõju ulatus töötajate jaoks on keskmine, kuna sihtrühma käitumises võivad kaasned muudatused, kuid nendega ei kaasne eelduslikult kohanemiskulusi. Muudatusega kaasnevate töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmine on ebaregulaarse loomuga tegevus ning mõju sagedus on väike. Ebasoovitavate mõjude riski ei tohiks esineda. Kuna sihtrühm on väike, on kokkuvõttes mõju sihtrühmale väheoluline.

Sihtrühm 2: tööandjad, kelle ettevõttes on teenuse osutamise lepingu alusel töötavaid isikuid

EMTA andmetel tegi 2018. aasta jooksul kokku vähemalt ühel kuul teenuse osutamise lepingu alusel väljamakseid 24% tööandjatest. Peamiselt kasutavad teenuse osutamise lepinguid väikesed ettevõtted/asutused, kus töötab alla kümne töötaja. Kõigist teenuse osutamise lepinguid kasutanud tööandjatest 87% olid 1–9 töötajaga, 10% 10–49 töötajaga ning 3% rohkem kui 49 töötajaga ettevõtted. Tööelu-uuringu andmetel oli 2015. aastal 28% rohkem kui viie töötajaga ettevõtetest töövõtu- või käsunduslepingu alusel töötavaid isikuid.

EMTA andmetele tuginedes on mõjutatud sihtrühma suurus keskmine kuna jääb vahemikku 5–50% kõigist tööandjatest.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Eelnõuga sätestatakse tööandja kohustus teavitada tema töötajatega koos töötavat teenuseosutajat töökohal esinevatest ohtudest ning päästetööde ja esmaabi korraldusest. Samuti tekib tööandjal kohustus uurida õnnetusi, mis on juhtunud teenuseosutajatega, kes töötavad tema töötajatega samas keskkonnas.

Muudatusega võib täheldada tööandjatele nii positiivset kui negatiivset mõju. Positiivne mõju avaldub kindlustundes, et kõik ettevõttes töötavad töötajad (nii töölepingu kui ka teenuse osutamise lepingu alusel) on teadlikud töökeskkonnas valitsevatest ohtudest, mis hoiab eelduslikult ära võimalikud õnnetused ja terviseprobleemid. Kokkuvõttes on terved ja töövõimelised töötajad olulised ettevõtte tulemuslikkuse ja maine parandamisel.

Negatiivsena tuleb märkida võimalikku aja- ja rahakulu tööandjale, mis on seotud töötervishoiu ja tööohutuse nõuete suurenemisega. Tööandjal lasub teavituskohustus ka kõikidele teenuse osutamise lepingu alusel töötavate isikute puhul. Samas on tööandjal tööelu oskusliku korraldamisega võimalik paindlikult teavitada teenuse osutamise lepingu alusel töötavaid töötajaid, ilma et kulutused töötervishoiule ja tööohutusele suureneksid.

Mõju sagedus on väike, kuna töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmine on ebaregulaarse loomuga tegevus. Mõju ulatus on keskmine, kuna muudatusega võib kaasneda tööandja jaoks täiendavaid kohustusi. Muudatuse majanduslik mõju tööandjatele on väheoluline.

Mõju valdkond: Sotsiaalne mõju

Muudatus suurendab tööandja kindlustunnet, et kõik töökohal töötavad isikud on võrdselt teavitatud ja teadlikud töökeskkonnas valitsevatest ohtudest, mis hoiab eelduslikult ära võimalikud õnnetused. Kokkuvõttes on terved ja töövõimelised töötajad olulised ettevõtte tulemuslikkuse ja maine parandamisel.

Mõju sagedus on väike (avaldub ebaregulaarselt). Mõju ulatus ja ebasoovitavate mõjude risk on väike (ei eelda tööandjate käitumises erilisi muutusi). Kokkuvõttes on sotsiaalne mõju tööandjatele väheoluline.

Sihtrühm 3: Riigiasutused (Tööinspeksioon ja Haigekassa)

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele

Kavandatav muudatus suurendab mõnevõrra Tööinspeksiooni töökoormust, kuna suurendab nende töötajate arvu, kelle ohutust ja terviseriske peavad tööinspektorid kontrollima ja hindama. Lisaks töökeskkonna järelevalvele võib tööinspektorite töökoormust suurendada ka näiteks vajadus uurida teenuse osutamise lepingu alusel töötava isikuga toimunud õnnetust.

Kavandatav muudatus mõjutab mõnevõrra Haigekassa kulutusi, kuna eelnõu kohaselt peab töid korraldav isik või tema puudumisel tööandja viima läbi tööõnnetusega seotud toiminguid, kui teenuseosutajaga on toimunud töökohal õnnetus (teenuseosutaja töötab koos tööandja töötajatega). Seega suureneb isikute ring, kes saavad ajutise töövõimetuse hüvitist soodamatel tingimustel.

Hetkel kehtiva õiguse kohaselt hüvitab Haigekassa tööõnnetuse korral alates teisest töövõimetuspäevast 100%. 2018.aastal oli tööõnnetustega seotud haigushüvitiste kulu Haigekassale kokku 4,9 mln eurot. Aastatel 2015 – 2019 on Haigekassa ajutise töövõimetuse hüvitist maksnud üheksale füüsilisest isikust ettevõtjale, kes maksmise ajal omasid ainult FIE kindlustust. Hüvitise summa kokku oli 10 160,98 eurot.

Mõjutatav sihtrühm ei ole suur, kuna muudatus mõjutab vaid kahte riigiasutust. Mõju sagedus on väike (avaldub ebaregulaarselt). Mõju ulatus ja ebasoovitavate mõjude risk on väike (ei eelda Tööinspektsiooni töös erilisi muutusi). Kokkuvõttes on mõju väheoluline.

Andmekaitsealane mõjuhinnang

Andmekaitse seisukohast omab muudatus 3 mõju kõikidele eelnimetatud sihtgruppidele. Muudatus mõjutab kõiki osapooli, kes puutuvad tööõnnetuse korral kokku täiendava sihtrühma andmetega. Kui varasemalt töödeldi üksnes töötajate ja FIE-de andmeid, siis nüüd töödeldakse lisaks teenuse osutamise lepingu alusel töötavate isikute (kes ei ole FIE-d) andmeid, kui nendega juhtub tööõnnetus. Sihtgrupi suurus on väike (eelpool toodult hinnanguliselt 3,6% kuni 7% töötajatest), eriti arvestades, et läbi FIE kohustuste on täna suur osa sihtrühmast kaetud (ka FIE-d töötavad enamasti just teenuste osutamise lepingutega). Tööõnnetusse sattunud teenuse osutajatest füüsilised isikud ei töötle ise täiendavalt andmeid, mis ei oleks neile teada, kuid nende andmeid töötlevad edaspidiselt tööandjad, kes tööõnnetust uurivad, Tööinspektsioon ja Haigekassa.

Tööandjad, kelle ettevõttes on teenuse osutamise lepingu alusel töötavaid isikuid, töötlevad edaspidiselt tööõnnetuse juhtumil ka nende isikute andmeid. Samas on tööandjad selleks juba täna kohustatud enda töötajate puhul, hoides isikuandmete konfidentsiaalsust ning võimaldades andmeid töödelda vaid isikutel, kellele on ettevõttes antud tööõnnetuse uurimise ja menetlemise ülesanne. Tööandjatel ei tohiks muudatus tekitada isikuandmete kaitse vaatepunktist kohanemiskäskudeid, kuna tööandjad on vastava kohustusega töötajate puhul harjunud ning teenuste osutamise lepinguga töötavate isikute puhul erisusi menetluses ja andmete töötlemises ei ole.

Teenuse osutamise lepingu alusel töötavate ja tööõnnetusse sattunud füüsiliste isikute andmeid töötlevad edaspidi ka Tööinspektsioon ja Haigekassa. Tööõnnetuse uurimiseks ning haigushüvitise väljamaksmiseks on andmete töötlemine tarvilik, ilma andmete töötlemiseta ei ole võimalik kontrollida tööõnnetuse toimumise fakti ja asjaolusid ega maksta välja haigushüvitist tööõnnetuse eest. Nimetatud asutused töötlevad juba täna enda andmekogudes töötajatega toimunud tööõnnetuste andmeid ning rakendatud on asjakohased kaitsemeetmed (piiratud töötajate ringi, andmekogu andmetele rakendatud tehnilisi kaitsemeetmeid), mistõttu ei tekita eelnõuga lisanduv sihtrühm kohanemiskäskudeid ega uusi riske. Lisaks eelnevale rakendatakse TeIS arendustega uusi tehnilisi kaitsemeetmeid andmekaitsealaste riskide maandamiseks.

Riive ulatus on eeltoodu põhjal väike ning riivet saab pidada proportsionaalseks ja eesmärgipäraseks. Kuivõrd isikuandmete töötlemine toimub seadusega sätestatud raamides ning isikute ring on piiritletud, saab üleüldist andmekaitsealast mõju pidada väikeseks.

7. Rakendusaktid

Eelnõuga ei nähta ette uusi volitusnorme, kuid muudatuste tõttu vajavad muutmist alljärgnevalt loetletud rakendusaktid.

Tervikuna muudetakse tervise- ja tööministri 22. juuli 2017. a määrust nr 47 „Töökeskkonna andmekogu põhimäärus“, mis on planeeritud kehtestada uue terviktekstina.

Tehnilisi muudatusi (viidete parandamine, sõnastuse uuendamine) tehakse järgmistes määrustes:

- 1) Sotsiaalministri 17. oktoobri 2007. a määrus nr 67 „Tööinspektsiooni põhimäärus“;
- 2) Vabariigi Valitsuse 8. detsembri 1999. a määrus nr 377 „Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ehituses“;

- 3) Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2001. a määrus nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ning töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormid“;
- 4) Vabariigi Valitsuse 15. juuli 2003. a määrus nr 197 „Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded töötamisel plahvatusohtlikus keskkonnas“;
- 5) Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 2008. a määrus nr 75 „Tööõnnetuse ja kutsehaigestumise registreerimise, teatamise ja uurimise kord“.

Määruste muudatused on kavandina esitatud seletuskirja lisana.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2021. aasta 1. märtsil. Erandina jõustub hiljem (2021. aasta 1. septembril) ohutu tööelu andmekogu kehtetuks tunnistav paragrahv, et võimaldada ettevõtetel pikema perioodi jooksul andmekogust andmeid üle kanda ja alla laadida.

9. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumitele ning arvamuse avaldamiseks Andmekaitse Inspeksioonile, Eesti Haigekassale, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Väike- ja Keskmete Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Tööinspeksioonile, Terviseametile, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO ja MTÜ Eesti Personalijuhtimise Ühingule PARE.

Algatab Vabariigi Valitsus „...“ „.....“ 2020. a.

(allkirjastatud digitaalselt)